

Muž z obrazu

Blansko 27.3.2007

Nebýt našeho pátrání po čemkoli, co souvisí s Indiány na Xingú, asi bychom o VLADIMÍROVI KOZÁKOVĚ nevěděli vůbec nic, stejně jako naprostá většina lidí v jeho domovině. Rodák s Bystřice pod Hostýnem celý svůj bohatě prožitý život zasvětil objevování dávné i současné kultury domorodců z pralesů Brazílie. Jeho badatelská, dokumentaristická i umělecká činnost nabyla světového významu a 13.dubna 2007 se v jeho rodném městě uskutečnil vzpomínkový večer k jeho 110. výročí narození.

Bílá žena je obklopena indiánskými dětmi, kolem postávají po celém těle pomalovaní bojovníci s oštěpy, na hlavách ozdobné čelenky z barevných per. Zleva pozoruje dění v osadě Kamayurů prošedivělý muž. Vše se odehrává na rozměrném obraze (114 x 196 cm) z palety světově proslulého akademického malíře, který je umístěn v prvním patře radnice v Bystřici pod Hostýnem.

Mistr Zdeněk Burian 19.října 1976 osobně předal na bystřické radnici obraz. Namaloval ho na objednávku muže, který je na plátně nakreslen jako sedící šedovlasý muž se zarostlou tváří. Plátce, v té době již téměř úplně zapomenutý rodák z tohoto města, dílo ale nepřebíral a spatřil ho již pouze na fotografiích. Žil přes půl století v Brazílii, několikrát onemocněl malárií a zdravotní stav mu již neumožnil vydat se na dalekou cestu do rodného města. Jméno VLADIMÍR KOZÁK v té době doma na Moravě už téměř nikomu nic neříkalo a to přesto, že jeho badatelská, dokumentaristická i umělecká činnost nabyla světového významu.

Vladimír Kozák se narodil se 19.4.1897 a po ukončení měšťanské školy zůstal v učení u svého otce. Na studium chudá rodina neměla peněz. Do toho vstoupila první světová válka a musel narukovat. Studium na vyšší strojnické škole zakončil roku 1923 a hned následujícího roku odjel do Brazílie. Stal se se vedoucím inženýrem elektrárny v Curitibě. Později pracoval na národopisné katedře při Universitě v Paranáu. Roku 1938 za ním přijela jeho setra Karla a následujících třicet let se stalo jeho

nejkrásnějším a nejplodnějším obdobím. Spolu nepromarnily ani jediný den života a kdykoli to bylo jen trochu možné, vydávali se na výpravy do pralesů a pátrali po Indiánech. Navazovali s nimi kontakty, zaznamenávali jejich tradiční život, učili se jejich jazyky. Vladimír Kozák filmoval, maloval, fotografoval. Natočil tisíce metrů filmového pásu, nafotografoval desítky tisíc fotografií na než zachytil zvyky a obřady vymírajících kmenů. Na magnetofon zaznamenal vyprávění indiánských pověstí. Byl samostatným výzkumným pracovníkem, takže veškeré náklady na cesty a potřeby k dokumentaci si Kozákovi museli hradit ze svých. Občas se stalo, že putovali celé dny za indiánskou rodinou, aby došli smutnému zjištění, že její členové již nežijí. Naopak mnohé výpravy byly korunovány úspěchem. Byl prvním a zároveň i smutně posledním bílým člověkem, který indiány kmene Héta viděl vyrábět a používat kamenné sekery. Dokumentaci, která se stala světovým unikátem, později publikoval v prestižním časopisu *Natural history* a v roce 1958 byl za film o životě indiánského kmene Héta vyznamenán zlatou medailí brazilské antropologické společnosti. Napsal v angličtině knihu *The Héta Indians: Fish in a dry pond* a portugalsky *Ritual de um Funeral Bororo*. V roce 1968 píše kamarádovi z mládí Františku Faulhammerovi: V červenci byla vernisáž mých obrazů v Albertě v Kanadě, výstavu si vyžádal i New York a byla doporučena k instalaci ve Vancouveru. Své obrazy vystavoval také v Paříži a nadále téměř do věku osmdesáti let jezdil Vladimír Kozák do pralesů za Indiány. Později, když mu extrémně obtížné výpravy již zdravotní stav absolvovat nedovoľoval, našel zaujetí ve filmování motýlů.

I přes dlouholeté odloučení z rodné země, projevoval zájem o dění v Československu. Sledoval politické dění, dopisoval si s několika bystřickými rodáky a byl fascinován tvorbou malíře Zdeňka Buriana. K uctění památky své životní opory sestry Karly, začal uvažovat o zakázce obrazu a Zdeněk Burian jeho písemnou prosbu neodmítl. Také s ním udržoval korespondenci a zaslal mu spoustu fotografií Indiánů, které později posloužily jako předlohy k ilustracím v několika románech. Ze všech dopisů byla znát touha s někým se podělit o vše, co mu přinesl život.

Za desítky let badatelské a tvůrčí činnosti nashromáždil nesmírně rozsáhlou, cennou a pečlivě uspořádanou sbírku. Důstojné uložení v rodné zemi by zřejmě neodmítl, ale k tomu se seriózní nabídka nedostalo. Jistý soudruh z Prahy jen necitlivě napsal: "Přivezte Vaše věci na hranice a my si je přebereme". Vladimír Kozák umírá 3.1.1979 v Curitibě, kde je pohřben na místním hřbitově Agua Verde. Zemřel svobodný a bez potomků.

Roku 1997 se při příležitosti stého výročí narození bystřického rodáka vydal do Curitiby Pavel Vaculík. Mladý etnolog, který právě skončil obhajobu diplomové práce, ve které se zabýval i malířským dílem Vladimíra Kozáka, se rozhodl podrobně zmapovat stav jeho pozůstalosti. Ta je soudním příkazem uložena v Museu Paranaense a čítá 39 897 položek. Konkrétně se jedná například o 8 290 unikátních dle kmenů uspořádaných fotografií, 15 832 negativů, 2 203 diapozitivů a neuvěřitelných 1 087 obrazů, z toho 578 akvarelů, 183 olejomalb, 463 kreseb, 35 pastelů, 11 soch. Originály filmů se nachází v muzeích v New Yorku a Sao Paulu, v Curitibě je uloženo videokazet s celkem 80-ti hodinami ojedinelých filmů. Cenné jsou i shromážděné předměty archeologického či etnografického charakteru: luky, šípy, kalabasy, náhrdelníky, roubíky do rtů i do uší, rohože, tkaniny, ozdoby z peří, pšišťaly, chřestidla, bubny, ošatky, moždíře atd. atd. Součástí pozůstalosti tvoří také věci osobního charakteru. Deníky pečlivě vedené v češtině přesvědčivě ukazují, jaký si tento vzácný člověk zachoval, navzdory mnohaletému odloučení, vztah a lásku k rodné vlasti.

.....
V roce 2003 jsme během expedice HUKA - HUKA navštívili kmen Kamayurů na horním toku řeky Xingú. Není mnoho cizinců, kteří se do této oblasti dostali a jakákoli zmínka byla cennou informací. Až po našem návratu jsme se dozvěděli (vlastně díky obrazu a skutečnosti, že dcera Mistra Buriana o zobrazených Kamayurech mylně napsala, že se jedná o již vymřelý kmen) o Vladimíru Kozákovi. Nasledovali kontakty na Pavla Vaculíka, později i na Atapanu, a objevování zavátých střípků z fascinujícího odkazu tohoto muže.

Vloni, jsem se stavil na Bystřické radnici, abych si obraz vyfotil. Potvrdilo se, že jen málokterý občan Bystřice ví, kdo byl a jaký život prožil ten muž. Rozměrná olejomalba visí na chodbě přímo naproti kanceláře tajemníka úřadu. V době mé návštěvy, o něm ani on nevěděl mnoho. Následná

debata i mailová pošta však dala věci do pohybu. **Vladimír Kozák obraz zaplatil a městu věnoval. V roce 2007 se město svému téměř zapomenutému rodákovi u příležitosti jeho 110. výročí narození rozhodlo splatit určitý dluh.**

Program oslavy zahrnuje besedy pro školy, umístění pamětní desky a komponovaný pořad 13.4. od 18:00 v prostorách kinosálu Sušil za účasti zajímavých hostů (Pavel Vaculík, Mnislav Zelený - Atapana, proslýchá se, že snad i Miroslav Zikmund) Naše sdružení sdružení zapůjčí k výstavce předměty dovezené od brazilských Indiánů, besedou a promítáním pro školy i projekcí filmu Huka - Huka v hlavním programu.

-Dy-